

Tanja Dimitrievska, Lena Hribar, Domen Valič, Jožef Ropoša

CRISTINA CLEMENTE O SVOJI IGRI

Intervju z avtorico

Katalonska dramatičarka, scenaristka in režiserka Cristina Clemente (1977) se je v dramskem pisanju izpopolnjevala v Gledališkem inštitutu v Barceloni. Za svojo prvo igro *Radi bi šli na Tibidabo* (*Volem anar al Tibidabo*) je leta 2009 prejela nagrado kritikov za najbolj obetavnega mladega dramatika. Komedijo *Družinski parlament* je napisala kot rezidentka barcelonskega gledališča Sala Beckett. Med njenimi igrami so še *Cepelin* (*Zèppelin*), *Naša domača Liga prvakov* (*La nostra Champions particular*), *Nočni program Radia 2.0* (*Nit de ràdio 2.0*) ... V sodelovanju z uveljavljenim katalonskim dramatikom in scenaristom Sergijem Belbelom je napisala scenarij za film *Eva*, režirala pa je tudi Belbelovo igro *Ofsajd* (*Fora de Joc*).

Je v družinski ureditvi, ki se pojavlja v *Družinskem parlamentu*, kaj avtobiografskega?

Po resnici povedano, ja, predvsem kot izhodišče. Pri meni doma so bili zelo levo usmerjeni in so hoteli vzpostaviti pravičen sistem, o vsem se je pogovorilo, glasovalo in vsak je prišel na vrsto pri zadolžitvah. Meni je bilo takrat to zoprno, primerjala sem se z drugimi otroki in hotela biti kot oni. Želela sem si, da bi mi ukazovali, jaz pa bi ubogala. Hotela sem razumeti, zakaj so moji starši to počeli, od kod jim ta želja, da bi bili vsi enaki. Ko si otrok, včasih občutiš, da je pritisk odgovornosti večji, kot si ga zaslužiš.

Torej si se kot otrok počutila kot Ana v tvoji igri?

Nimam ravno travm, spominjam pa se občutka nelagodja. Poleg tega smo mi maloštevilna, zgolj štiričlanska družina, brez tet in stricov ter dedkov in babic, zaradi česar smo bili kar malce zakompleksani. Mogoče smo zato večkrat počeli stvari, ki so primernejše za številčnejše družbe, pri nas pa smo krožili zgolj v krogu štirih. Na primer, spominjam se, kako so se moji starši v nekem obdobju spomnili, da bi se igrali nevidnega prijatelja. Za tako igro

Tanja Dimitrievska, Domen Valič, Lena Hribar, Jernej Gašperin, Jožef Ropoša

so štirje igralci premalo, saj si neizogibno hitro prišel na vrsto, da si moral odigrati lastno vlogo. Resnično neumno. Drobcji vsega tega se pojavljajo tudi v igri, čeprav ni bil moj zavestni namen, da bi zapisovala te izkušnje, iz mene je prišlo nezavedno v želji, da bi v manjši strukturi izrazila neko večjo strukturo.

Si v tem besedilu želela govoriti o vladi ali družini ali o obojem?

V bistvu sem želela govoriti o družini, ko pa sem prišla do konca, sem spoznala, da se besedilo lahko bere tudi v političnem pomenu. Hotela sem pripovedovati o družinskih strukturah, kako se postopoma spreminjajo, jih izpeljati v komedijo in skrajnost, pokazati sem želela družino, v kateri so otroci zelo pomembni, vsaj na videz.

In priložnost si izkoristila tudi za to, da si spregovorila o strahu do drugačnosti in neznanega ...?

Verjetno misliš na temo priseljenstva ... Dejansko sem na tem mestu že čutila, da gre tudi za politični zorni kot. Ampak v bistvu ne gre toliko za priseljenstvo, temveč za dejstvo, kako težko se je tistemu, ki prihaja od zunaj, integrirati v neko družino. Moj brat je bil od nekaj sovražno nastrojen do mojih fantov. Nenadoma se pojavi nekdo, ki ti hoče zavzeti teritorij. Nas pa je bilo tako malo, da je tujek takoj postal zelo pomemben.

V tej igri, tako kot v prejšnjih, resne teme obravnavaš s humorjem. Ti je ta način pripovedovanja zgodb najbližje?

Tako pride iz mene, ne da bi hotela. Ko začnem, nočem napisati komedije, ampak nekako vedno končam v njej. Sama pri sebi vem, da si bodo določeni ljudje ob komediji mislili, da ničesar ne povem, zato se trudim, da ne bi zapadla v komedijo, da bi bilo jasno, da hočem govoriti o resnih stvareh, o čustvih, ampak tako pride iz mene ... Woody Allen pravi, da se mora avtor vedno boriti proti svojemu slogu, ta pa kljub vsemu pride iz njega. Z mano je približno tako. Pravzaprav je bila moja prva igra *Radi bi šli na Tibidabo (Volem anar al Tibidabo, 2008)* zamišljena kot drama, ko pa smo začeli z vajami, sem videla, da gre za komedijo. Se pa pred začetkom pisanja ne omejujem s tem, ali bo na koncu nastalo to ali ono.

Misliš, da lahko slog zamegli sporočilo, ki ga želiš prenesti?

Za večino ljudi ne, za nekatere pa gotovo. Mislim, da včasih, če je zaplet zelo smešen, kar je meni sicer močno všeč, nekateri zaradi dreves ne morejo videti gozda. Opažam, da je določen del občinstva, ki ga predstava, če gre za komedijo, ne pritegne. Že zgodovinsko je ta žanr vrednoten kot manjvreden in večkrat sem slišala reči, »saj je v redu, ampak je le komedija«. Vseeno bom še naprej delala tako, kajti pri pisanju želim govoriti o resnih stvareh, ne da bi bila igra resna, tako mi je všeč. Mislim, da se lahko govori o resnih stvareh, pa ni potrebno, da so na odru tri osebe v črnem in je predstava polna dramatičnih premorov in suhoparna. Prepričana sem, da se resnih tem lahko lotevamo tudi z zabavnega gledišča, pa pri tem seveda ne mislim na pokanje vicev, temveč z zornega kota »ob zgodbi se zabavam«.

Igra *Družinski parlament* je nastala v okviru projekta »Na rezidenci«. Besedilo si obdelovala tudi s srednješolci.

Kaj so prispevali?

Predvsem pogled mladostnikov. Čeprav sem izhajala iz lastnih izkušenj, se igra odvija v sedanosti in kot hčerka sem že malce iz mode, saj je med mojim časom in tem zdaj bistvena razlika. Prinesli so mi zorni kot današnje mladine, njihov pogled na svet in spoznala sem, da ne poznajo Franca, prav tako ne frankizma in polpretekle zgodovine, ki ji mi pripisujemo tolikšen pomen. Zame je bilo zelo zanimivo videti, kako so ti mladostniki precej bolj kritični do demokracije kot moji starši, ki mislijo, da je sedanji sistem veliko boljši od prejšnjega. Ti fantje in dekleta ne vedo, kaj smo imeli prej, izhajajo iz zdaj. Zdelo se mi je zanimivo in zabavno pisati o tem.

Ustvarjanje je navadno samotno delo. Kakšna je bila izkušnja deliti ustvarjalni proces z najstniki?

Izkušnja dela z njimi je bila zame zelo zanimiva, pa ne le zaradi dela, tudi čustveno, med nami so nastale močne vezi, kar nas je vse zelo obogatilo. Skupina je bila čudovita, vsi so bili željni ustvarjati in prispevali so marsikaj, kar sploh ni bilo del projekta, zgolj zato, ker so to želeli in jih je zanimalo.

Je v besedilu tudi kaj njihovega prispevka?

Direktnega prispevka pravzaprav ni. Zgodilo se je namreč nekaj nenavadnega, kar je bilo zame sprva zelo frustrirajoče, potem pa sem o tem premislila in razumela. Ko sem jim razlagala zgodbo, so se odzvali s svojimi pripombami, mi povedali, kaj se jim ne zdi jasno in podobno. Še posebno pri Aninem liku, Ana jim je bila najbližja. Ko pa sem jim brala dejansko napisano besedilo, so bili zmedeni in posledično tudi jaz. Ustvarjalci smo zelo negotovi, jaz pa še prav posebno. Brala sem jim in pričakovala, da mi bodo rekli, da je zaplet zelo *kulski* ali kaj takega, oni pa niso prav dobro razumeli, kaj jim hočem povedati, kar je v meni vzbudilo občutek, da je tekst obupen. Nazadnje pa sem spoznala, da gledam nanje kot na strokovnjake za gledališče, kar ni bilo prav. Dali pa so mi tudi vedeti, da je ta igra seveda lahko zanimiva za mlade, vendar pa ne kot besedilo za branje. Jaz sem se iz njih napajala in oni so razumeli moje delo, nisem pa pisala zgodbe zanje. V okviru projekta sem morala napisati delo za odrasle. Zadovoljna sem, ker je nazadnje vendarle nastalo delo, ki jim je všeč. Ko so potem prišli na premiero, so povsem padli noter, čeprav so besedilo znali že na pamet.

Torej so bili dijaki zadovoljni z rezultatom?

Zelo zadovoljni. Povabili so jih tudi na tiskovko. V bistvu je bilo res prav lepo, saj so spoznali proces od začetka do premiere in zdaj bodo vsakič, ko bodo šli v gledališče, vedeli, kaj vse je zadaj. Ta projekt se običajno počne predvsem z likovnimi umetniki, tokrat je bilo prvič, da se je izvedel tudi za gledališče. Ko so mi ga predlagali, sem pomislila, da bi sama v mladosti z veseljem sodelovala pri čem takem, saj ti dajo orodje, da izveš, kaj gledaš, in da to razumeš. Mislim,

da nam je to zelo dobro uspelo. Dejansko sem bila navdušena, kako so vsakič bolj samozavestno govorili o obratih, o poistovetjenju z likom, o notranjem nasprotju v liku ... Šli smo si ogledat dve ali tri gledališča, pri prvem je bilo vse novo, že pri drugem pa so že veliko vedeli. To je bilo res lepo.

Si sodelovala tudi pri režiji?

Enkrat tedensko sem šla na vaje. Z Jordijem Casanovasom se zelo dobro razumeva. Besedilo sem pustila v njegovih rokah. Izmenjava je bila obojestransko koristna, nekaj sem prispevala jaz njemu, nekaj on meni. Zelo dobro je teklo.

Gledalci predstavo gledajo skozi okno pročelja hiše. Si želela, da bi se počutili kot opravljeni sosedi?

To bi morali vprašati Jordija, ampak mislim, da je razlogov več. Zgodba ima nekaj elementov pravljice, čeprav izhaja iz zelo kompleksnega elementa, kot je družina oziroma vlada, od tod ta okvir, iz želje, da bi uokvirili vse, kar je znotraj. In od vsega začetka je bila Jordiju in meni ta ideja zelo všeč, hotela sva dati igri naturalistični ton. Od tod občutek, da je četrta stena resnična stena in moraš »špegati«, kaj se dogaja v hiši.

Pogovarjala se je **Marta Armengol**.

Objavljeno na <https://www.teatral.net/asp/traientpunta/index.asp?idtraient=194>

Prevedla **Veronika Rot**

Domen Valič, Lena Hribar